

KONSTRUKCJE ACCUSATIVUS CUM INFINITIVO

Konstrukcja ACI występuje:

① po **verba sentiendi** – tzn. czasownikach wyrażających postrzeganie i myślenie, jak: *video* 'widzę', *audio* 'słyszę', *animadverto* 'sposstrzegam', *comperio* 'dowiaduję się', *cognosco* 'poznaję', *cogito* 'myślę', *puto*, *existimo*, *opinor*, *iudico*, *censeo*, *duco*, *iuro*, *sentio* 'sądzę', *confido* 'ufam', *scio* 'wiem', *memini* 'pamiętam', itp.

1. Scio me nihil scire.
2. Hunc [Archiam] video mihi principem et ad suscipiendam et ad ingrediendam rationem horum studiorum exstitisse. (Cic. *Arch.*1)
3. Stoici censent sapientes sapientibus, etiam ignotis, esse amicos.
4. Existimare debes omnium oculos in te esse coniectos unum.
5. Zeno in sola virtute positam esse beatam vitam putat.

② po **verba dicendi** – tzn. czasownikach wyrażających mówienie, jak: *dico*, *fateor* 'mówię', *nego* 'przeczę', *narro* 'opowiadam', *nuntio* 'zwiastuję', *trado* 'przekazuję', *doceo* 'pouczam', *declaro* 'oświadczam', *demonstro* 'dowodzę', *respondeo* 'odpowiadam', *promitto* 'obiecuję', itp.

6. Sapientiam bonum esse dicunt. (SEN. *Ep.* 117.2)
7. Scipio nihil difficilius esse dicebat, quam amicitiam usque ad extremum vitae diem permanere.
8. Ego vero fateor me studiis litterarum esse deditum. (Cic. *Arch.*12)
9. Crassum semel ait in vita risisse Lucilius.
10. Democritus negat esse quicquam sempiternum. (Cic. *N.D.* 1.29)

③ po **wyrażeniach** mających znaczenie *verba sentiendi* i *dicendi*, jak: *certiorem facio* 'powiadamiam', *nuntium affero* 'przynoszę wiadomość', *in spem venio* 'nabieram nadziei', *spem affero* 'daję nadzieję', itp.

11. Plurimorum philosophorum sententiae spem afferunt posse animos in caelum pervenire.
12. Per exploratores Caesar certior factus est tres iam partes copiarum Helvetios flumen traduxisse.

④ po **verba affectuum** - tzn. czasownikach wyrażających wzruszenie, jak: *gaudeo* 'cieszę się', *doleo* 'smucę się', *moleste fero* 'ciężko znoszę', *sollicitor* 'niepokoję się', *queror* 'uskarżam się'.

13. Filiolam tuam iucundam esse gaudeo eamque amo et amabilem esse certe scio.
14. Belgae populi Romani exercitum hiemare atque inveterascere in Gallia moleste ferebant.

+ *quod* dla wyrażenia przyczyny: Sane gaudeo quod te interpellavi, quoniam quidem tam praeclarum mihi dedisti iudicii tui testimonium.

⑤ po **verba voluntatis** – tzn. czasownikach wyrażających chęć, wolę, jak: *volo* ‘chcę’, *nolo* ‘nie chcę’, *malo* ‘wolę’, *cupio*, *studeo* ‘pragnę’, *iubeo* ‘rozkazuję’, *veto* ‘zakazuję’, *sino* ‘pozwalam’, itp.

Caesar Helvetios oppida vicosque restituere iussit.

15. Sub vesperum Caesar portas claudi militesque ex oppido exire iussit, ne quam noctu oppidani a militibus iniuriam acciperent. (CAES. *Gal.* 2.33.1)

16. Germani vinum ad se importari non sinunt.

⑥ po **verba memoriae** – tzn. czasownikach wyrażających pamiętanie lub zapominanie, jak: *memini* ‘pamiętam’, *recordor* ‘przypominam sobie’, *admoneo* ‘przypominam komuś’, *obliscor* ‘zapominam’ itp. oraz wyrażeniach *memoriae trado* ‘przekazuję pamięci’, *memoria tenere* ‘pamiętać’, itp.

17. Thucydides ossa Themistoclis clam in Attica ab amicis sepulta esse memoriae prodidit.

18. [Milites] recordabantur eadem se superiore anno in Hispania perperos labore et patientia maximum bellum confecisse; meminerant ad Alesiam magnam se inopiam perperos, multo etiam maiorem ad Avaricum, maximarum se gentium victores discessisse. (CAES. *Civ.* 3.47.4–5)

19. Caesar, quod memoria tenebat L. Cassium consulem occisum exercitumque eius ab Helvetiis pulsum et sub iugum missum, concedendum non putabat. (CAES. *Gal.* 1.7.4)

⑦ po **wyrażeniach z esse**, jak: *opus est* ‘trzeba’, *verum est* ‘prawdą jest’, *mos est* ‘jest zwyczaj’, *aequum est* ‘jest rzeczą słuszną’, *necesse est* ‘konieczne jest’, *fama est* ‘istnieje pogłoska’, *credibile est* – ‘jest wiarygodne’, itp.

20. Verum est amicitiam nisi inter bonos esse non posse. (Cic. *Amic.* 65)

21. Necesse est minima maximorum esse initia. (Pub. *Sent.* N14)

22. A deo necesse est mundum regi.

23. Fuit fama Themistoclem venenum sua sponte sumpsisse.

24. Utile est rei publicae nobiles homines esse dignos maioribus suis.

⑧ po **czasownikach nieosobowych**, jak: *apparet* ‘okazuje się’, *constat* ‘wiadomo’, *oportet* ‘potrzeba’, *decet* ‘wypada, przystoi’, *placet* ‘podoba się’, *praestat* ‘lepiej jest’, *me fallit* ‘mylę się’, *sequitur*, *efficitur* ‘wynika’, itp.

25. Vitiorum emendatricem legem esse oportet commendatricemque virtutum. (Cic. *Leg.* 1.58)

26. Praestat aliquid superesse quam deesse.

27. Decet cariorem esse patriam nobis quam nos ipsos.

28. Ad mortem te, Catilina, duci iam pridem oportebat. (Cic. *Catil.* 1.1)

⑨ w **wykrzyknieniach i pytaniach**, wyrażających oburzenie lub zdziwienie:

29. O spectaculum miserum atque acerbum! ludibrio esse urbis gloriam et populi Romani nomen! (Cic. *Verr.* 2.5.100)

Uwaga 1. Niektóre czasowniki jako *verba dicendi* wprowadzają ACI, a jako *verba postulandi* wprowadzają zdania podrzędne dopełnieiowe z *ut (ne)*

		<i>ut (ne)</i>	ACI
1.	persuadeo, si, sum 2	namawiam, nakłaniam, aby	przekonuję, że
2.	censeo, sui, sum 2	wnoszę, aby	sądzę, że
3.	(ad)moneo, ui, itum	napominam, aby	przypominam, że
4.	dico, dixi, dictum 3	mówię, żeby	mówię, że
5.	scribo, psi, ptum 3	piszę, żeby	piszę że

1a. Orgetorix M. Messala M. Pisone consulibus regni cupiditate inductus coniurationem nobilitatis fecit et civitati persuasit, ut de finibus suis cum omnibus copiis exirent.

1b. In primis hoc volunt persuadere non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios, atque hoc maxime ad virtutem excitari putant metu mortis neglecto.

2a. Plerique censebant, ut noctu iter facerent.

2b. Ipsi autem neque ab signis discedere neque sine gravi causa eum locum, quem ceperant, dimitti censuerant oportere.

3a. Nonne res ipsa vos admonet ut putetis modum aliquem huic cupiditati constitui oportere?

3b. Insidet quaedam in optimo quoque virtus, quae noctes ac dies animum gloriae stimulis concitat atque admonet non cum vitae tempore esse dimittendam commemorationem nominis nostri, sed cum omni posteritate adaequandam.

Uwaga 2. Czasowniki *statuo, constituo, decerno* 'postanawiam' łączą się z bezokolicznikiem (jak w języku pol.) lub częściej z ACI CPP, np. statui hoc facere = statui hoc mihi esse faciendum

1a. Caesar et propter multitudinem hostium et propter eximiam opinionem virtutis proelio supersedere statuit.

1b. Compluribus expugnatis oppidis Caesar ubi intellexit frustra tantum laborem sumi neque hostium fugam captis oppidis reprimi neque iis noceri posse, statuit exspectandam [esse] classem.

Uwaga 3. Czasowniki *volo, nolo, malo, cupio, studeo*

volo, velle, volui	+ inf. (jak w języku pol.)	+ ACI – jeśli czasownik zależny jest w <i>passivum</i> lub jest nim orzeczenie imienne
cupio, ivi, itum 3		
studeo, ui 2		

1a. Ad urbem volo quam primum venire; sed tamen iter meum rei publicae et rerum urbanarum ratio gubernabit.

1b. Pro deum hominumque fidem, quem ego accuso? in quo meam industriam ac diligentiam spectari volo?

1c. [Timoleon] cum tantis esset opibus, ut etiam invitis imperare posset, tantum autem amorem haberet omnium Siculorum, ut nullo recusante regnum obtinere, maluit se diligi quam metui.

Uwaga 4. Po czasownikach *spero* 'spodziewam się', *polliceor* 'obiecuję', *iuro* 'przysięgam', *minor* 'grożę' używa się często ACI z inf. futuri lub z czasownikiem *posse*.

1a. Postero die [Galli] consilium ceperunt ex oppido profugere, hortante et iubente Vercingetorige. Id silentio noctis conati non magna iactura suorum sese effecturos sperabant.

1b. Hac oratione adducti [Helvetii] inter se fidem et ius iurandum dant et regno occupato per tres potentissimos ac firmissimos populos totius Galliae sese potiri posse sperant.

NOMINATIVUS CUM INFINITIVO

1. Voluptas ei videtur esse summum bonum. (Cic. *Verr.* 5.117)
2. Navigantibus moveri videntur ea, quae stant. (Cic. *Div.* 2.120)
3. Epaminondas fidibus praeclare cecinisse dicitur. (Cic. *Tusc.* 1.4)
4. In nostra acie Castor et Pollux ex equis pugnare visi sunt. (Cic. *N.D.* 2.6)
5. Trasymachus et Gorgias primi traduntur arte quadam verba vinxisse. (Cic. *Or.* 40)
6. Disciplina druidum in Britannia reperta atque inde in Galliam translata esse existimatur. (Caes. *Gal.* 6.13.11)
7. Romulus dicitur ab Amulio ad Tiberim exponi iussus esse (Cic. *Rep.* 2.4)

ACI, NCI, CPP, Dativus possessivus - ćwiczenia

- 1) Zbuduj zdanie z podanego poniżej zdania i czasownika w nawiasie. Dokonaj przekształceń (strona, czas, konstrukcja składniowa) w taki sposób, aby otrzymać 12 różnych zdań.

Horatius pulchros versus scribit. (tradere)

- 2) Przetłumacz poniższe zdania na trzy sposoby według schematu:
- a) wykorzystując czasownik *debeo*;
  - b) wykorzystując konstrukcję CPP;
  - c) kładąc zdanie b) w konstrukcji ACI po dowolnym *verbum regens*.
- Żołnierze rzymscy muszą wybudować nowy most.
  - Ludzie uczeni powinni kultywować sztuki wyzwolone.
  - Obywatele powinni zabić tyrana.
  - Wódz będzie musiał zachęcać żołnierzy do bitwy.

- 3) Przekształć ACI na NCI:

- Tradunt Homerum fuisse caecum.
- Dicunt Romulum Romam condidisse.
- Erat fama te ad mortem ductum iri.
- Nonnulli credunt Caesarem victoriam esse adeptum.

- 4) Przekształć NCI na ACI:

- Quam multos scriptores rerum suarum magnus ille Alexander secum habuisse dicitur!
- Fortunatus sibi Damocles videbatur.
- Apud Graecos et Romanos multi et clari oratores fuisse dicuntur.
- Socratis philosophi uxor morosa admodum fuisse fertur et iurgiosa.

- 5) Przełoż poniższe zdania, wykorzystując konstrukcję NCI:
- Wydawało się, że Belgowie nie dadzą zakładników.
  - Nakazano konsulom milczeć.
  - Nie wolno ci nic powiedzieć.
  - Zdawało się, że niektórzy żołnierze są z powodu wieku nieprzydatni do wojny.
- 6) Popraw poniższe zdania.
- Compluribus expugnatis oppidis atque obsidibus acceptis Caesar principem provinciae Galliae interficere iussit.
  - Caesar captivos qui proelio facto comprehensi essent ad eum mitti iussit.
- 7) Powiedz inaczej:
- Iam pridem oportebat ad mortem Catilinam duci.
  - Homines putant Catilinam consulem necare voluisse.
  - Oppidum parvum murum altum habuit.
  - Aliquem virum bonum eligere debemus ac semper ante oculos habere.
- 8) Przetłumacz:
- Iam non possum oblivisci meam hanc esse patriam, me horum esse consulem, mihi aut cum his vivendum aut pro his esse moriendum.
  - Sophocles ad summam senectutem tragoedias fecit; quod propter studium cum rem negligere familiarem videretur, a filiis in iudicium vocatus est, ut quem ad modum nostro more male rem gerentibus patribus bonis interdici solet, sic illum quasi desipientem a re familiari removerent iudices. tum senex dicitur eam fabulam quam in manibus habebat et proxime scripserat, Oedipum Coloneum, recitasse iudicibus quaesisseque num illud carmen desipientis videretur. quo recitato sententiis iudicum est liberatus.
  - Tristia nobis nuntia fero quae ferre iubeor: omnes fere nostri ferro caesi sunt.